

Asia: VN/32207/2022

Arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Syyttäjäjhdistys ry (myöhemmin SSY) kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiosta etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä. Arviomuistiossa esitetyt ehdotukset on käsitelty lausunnossa arviomuistiossa esitetystä järjestyksessä.

1. Tuomarin etäosallistuminen

SSY kannattaa lähtökohtaisesti ehdotusta siitä, että lakiin otetaan säännös, joka mahdollistaa tuomarin osallistumisen etäyhteydellä oikeudenkäyntiin. Kuten muistiossa on esitetty ja perusteltu, tulee pääsääntönä olla edelleen oikeudenkäyntien toimittaminen tuomioistuimen istuntosalissa. Tuomarin etäosallistuminen tulee siten olla poikkeus pääsääntöön.

Kuten muistiossa on esitetty, tuomarin etäosallistuminen olisi yksi tuomioistuimen käytössä oleva keinovalikoima, jolla voidaan estää istuntojen peruuntumisia ja vähentää matkustamista. SSY:n näkemyksen mukaan tuomarin osallistuminen etäyhteydellä voisi koskea sekä rikosasioiden valmisteluistuntoja että pääkäsitelyjä. Yhden tuomarin kokoonpanossa tuomarin osallistuminen etäyhteydellä tulisi kuitenkin koskea vain tilanteita, joissa kukaan asianosaisista tai kuultavista ei osallistu oikeudenkäyntiin tuomioistuimen istuntosalissa. Useamman tuomarin kokoonpanossa riittävänä voidaan pitää istunnon puheenjohtajan osallistumista istuntoon istuntosalissa, muiden kokoonpanon jäsenten osallistuessa etäyhteydellä. SSY yhtyy muistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että lautamieskokoonpanossa tuomarin etäosallistumista tulee rajoittaa.

Muistiossa esitetyin perustein tuomarin etäosallistumiselta ei tule edellyttää asianosaisten suostumusta. Kuitenkin asianosaisille, myös syyttäjälle, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muistiossa ei ole tarkemmin käsitelty sitä, miten ratkaisu tuomarin etäosallistumisesta tulisi tehdä.

SSY katsoo, että ainakin tilanteissa, joissa tuomari osallistuu oikeudenkäyntiin etäyhteydellä vastoin asianosaisten näkemystä, tulisi asiassa tehdä perusteltu käsittelyratkaisu tai päätös.

Muistiossa on esitetty kolme erilaista sääntelyvaihtoehtoa tuomarin etäosallistumisesta oikeudenkäyntiin. SSY katsoo, että sääntelyratkaisu, jossa soveltamistilanteet rajattaisiin tyhjentävällä luettelolla ei ole kannatettava. Tyhjentävä luettelo ei antaisi joustomahdollisuuksia ennakoimattomien tilanteiden varalle. Kannatettavana on pidettävä yleisluontoista säännöstä tai rajattuja soveltamistilanteita varaventiilillä.

SSY ei pidä kannatettavana verkko-oikeudenkäyntien suoratoistoa. Valvoton suoratoisto mahdollistaisi esimerkiksi istunnon luvattoman tallentamisen ja tällaisen tallenteen myöhemmän levittämisen, mikä on ongelmallista henkilöiden yksityisyyden ja henkilötietojen suojan kannalta. Tällaista materiaalia voitaisiin myöhemmin käyttää myös osana viranomaisten maalittamista. Verkko-oikeudenkäyntien yleisöjulkisuus voidaan toteuttaa siten, että istuntoja olisi mahdollista seurata tuomioistuimen tiloissa.

2. Asianosaisen suostumusedellytyksen keventäminen

SSY kannattaa muistiossa esitettyä näkemystä asianosaisen suostumusedellytyksen keventämiseksi.

3. Etäyhteyden käytön edellytysten keventäminen suullista todistelua vastaanottaessa

SSY kannattaa muistiossa esitettyä näkemystä etäyhteyden käytön edellytysten keventämisestä suullista todistelua vastaanottaessa. Rikosasioissa prosessin asianosaisille tulee kuitenkin aina varata mahdollisuus lausua asiasta.

SSY katsoo, että ensisijaisesti etäyhteys tulisi tapahtua valvotuista viranomaispaikoista käsin. Muutoin voi tulla ongelmia oikeudenkäynnin salassapidon ja asianosaisen turvallisuuden kanssa, koska olisi mahdotonta esimerkiksi selvittää, ettei todistajan tai asianomistajan kodissa ole joku taho painostamassa tai uhkaamassa kuultavaa.

Ulkomailta tapahtuvan etäyhteyden käytön osalta on lakiin säädettävä selkeät säännökset siitä, vaaditaanko etäyhteyden käytölle vieraan valtion suostumus.

4. Pakkokeinojen ja poissaolon seuraamusten soveltamisalan laajentaminen

SSY katsoo, että tuomioistuimella tulee olla etäyhteyksin toteutettavissa istunnoissa käytössä samat pakkokeinot ja poissaoloseuraamukset kuin läsnäolokäsittelyssä. Pakkokeinojen ja poissaoloseuraamusten käytössä voidaan käyttää tapauskohtaista harkintaa.

5. Sääntelyn yhdenmukaistaminen ja kokoaminen yhteen

SSY kannattaa arviomuistiossa esitettyä näkemystä säännösten yhdenmukaistamisesta ja kokoamisesta yhteen.

6. Lopuksi

SSY haluaa tuoda asian mahdollista jatkovalmistelua ajatellen tarpeen säätää erikseen myös syyttäjien osallistumisesta istuntoon etäyhteydellä. Syyttäjien on nykyisenkin lainsäädännön nojalla mahdollista osallistua istuntoon etäyhteyttä käyttäen. Kuitenkin käytännössä syyttäjien mahdollisuus osallistua istuntoon etäyhteyttä käyttäen on tuomari ja tuomioistuinkohtaista. Käytäntö on tällä hetkellä hyvin kirjavaa. Syyttäjän oma näkökulma omasta läsnäolosta tulisi olla lähtökohta ja poikkeus siitä tulisi tuomarin toimesta perustella.

Etäyhteyksien käytön lisääminen tulee huomioida toimitilastrategioissa. Syyttäjillä tulee olla todellinen mahdollisuus osallistua etäyhteydellä oikeudenkäyntiin. Toimitiloissa on huomioitava etäyhteyden edellyttämä rauhallinen tila, kuten oma työhuone, ja vähintään kaksi näyttöä oikeudenkäynnin seuraamista ja kirjallisten todisteiden esittämistä varten.

Myös tunnustamisoikeudenkäynneissä olisi hyvä olla mahdollisuus osallistua videoyhteydellä. Se edistäisi menettelyn käyttöä.

Jukka Haavisto
puheenjohtaja

Kreetta Mäki-Kahra
hallituksen jäsen

Haavisto Jukka
Suomen syyttäjäyhdistys ry